

Հաստատված է
 Քաղաքացիական իրավունքի
 քաղաքացիական դատավարության ամբիոնի՝
 31.08. 2020թ. նիստում արձանագրություն №1
 Ամբիոնի պետ, ի.գ.թ., դոցենտ,
 ոստիկանության փոխգնդապետ
 Գ. Իսրայելյան

**ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՅԱՄԱԼԻՐ
 ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ**

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՀՀ քաղաքացիական դատավարության իրավունք
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ	
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ	Իրավագիտություն /հեռակա/
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ	Իրավագիտություն
ԱՄԲԻՈՆ մասնաշենք/սենյակ հեռախոս Էլ. հասցե Web կայքի հասցե	Քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության ամբիոն
ՅԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ	Գ. Վարդանյան
ՈՒՄ.ՏԱՐԻ /ԿԻՍԱՄՅԱԿ	4-րդ կուրս 1-ին կիսամյակ

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ	
ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ	«ՀՀ քաղաքացիական դատավարության իրավունք» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 8 ժամ, որից 6 դասախոսություն, 2 սեմինար: Լսարանային դասերը կայանում են շաբաթը մի քանի անգամ՝ 80 րոպե տևողությամբ: Դասընթացն ավարտվում է 2-րդ կիսամյակի վերջում քննությունով:
ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ	Դասընթացը կառուցվում է «ՀՀ սահմանադրական իրավունք» «Քաղաքացիական իրավունք», դասընթացների իմացության վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	

<p>ՆՊԱՏԱԿ</p> <p>ԽՆԴԻՐՆԵՐ</p>	<p>Դասընթացի նպատակը կայանում է նրանում, որպեսզի ուսանողները յուրացնեն սուբյեկտիվ իրավունքների պաշտպանության տարբեր ձևերը /հայցային վարույթը, հատուկ հայցային և հատուկ վարույթները/ կարգավորող իրավունքի Նորմերի նշանակությունը, հասարակության մեջ քաղաքացիական դատավարության աճող դերը բոլոր քաղաքացիների՝ ՀՀ Սահմանադրությամբ երաշխավորված դատական պաշտպանության իրավունքի, քաղաքացիական գործերը դատարանների կողմից քննելու և լուծելու, ինչպես նաև նոտարական գործողություններ կատարելու կարգը, իրավունքի Նորմերի անխզելի կապը համապատասխան մարմինների կողմից նրանց գործնական կիրառման հետ:</p> <p>Դասընթացի խնդիրներն են հանդիսանում.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Իրավունքի համակարգում քաղաքացիական դատավարության իրավունքի տեղի և դերի որոշումը2. Իրավունքի անհրաժեշտ աղբյուրներին ծանոթանալը3. Դատավարական փաստաթղթեր կազմելու ունակության պատրաստելը4. Դատավարության տարբեր սուբյեկտների դերի, իրավունքների, պարտականությունների և կոնկրետ գործնեության մասին հստակ պատկերացում տալը
<p>ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ</p> <p>Իմանա՝</p> <p>Կարողանա՝</p>	<p>ա) քաղաքացիական դատավարության իրավունքի հասկացությունն, առարկան և մեթոդը, համակարգը և աղբյուրները,</p> <p>բ) քաղաքացիական դատավարության իրավունքի սկզբունքները,</p> <p>գ) քաղաքացիական դատավարական իրավահարաբերությունները և դրանց կառուցվածքը,</p> <p>դ) կողմերը քաղաքացիական դատավարությունում,</p> <p>ե) երրորդ անձինք քաղաքացիական դատավարությունում,</p> <p>զ) դատական ներկայացուցչությունը,</p> <p>է) դատավարական ժամկետները,</p> <p>ը) դատական ծախսերը,</p> <p>թ) ընդհանուր ուսմունքը ապացույցների մասին, ապացույցների առանձին տեսակները</p> <p>ա) բացահայտել քաղաքացիական դատավարության իրավունքի փուլերը, յուրաքանչյուր փուլի նշանակությունը և կարևորությունը, քաղաքացիական դատավարության տեսակները և դրանց բնորոշ առանձնահատկությունները,</p> <p>բ) քաղաքացիական դատավարությանը բնորոշ սկզբունքները սահմանազատել սահմանադրական մյուս սկզբունքներից,</p> <p>գ) բնութագրել քաղաքացիական դատավարական իրավահարաբերությունները, տարբերակել օբյեկտը, սուբյեկտը և բովանդակությունը,</p> <p>դ) վերլուծել դատավարության մասնակիցներից՝ կողմերին քաղաքացիական դատավարությունում, դասակարգել երրորդ անձի հասկացությունը,</p> <p>ե) բացահայտել դատական ներկայացուցչության դերը և նշանակությունը,</p> <p>զ) սահմանել դատավարական ժամկետները և դրանց տեսակները,</p> <p>է) դասակարգել դատական ծախսերը և դրանց տեսակները,</p> <p>ը) սահմանել դատական ապացուցման հասկացությունը և առանձին</p>

Տիրապետի՝	<p>տեսակները:</p> <p>ա) հիմնական քաղաքացիադատավարական հասկացություններին, բ) իրավաբանական տերմինաբանությանը, դատավարությանը անհրաժեշտ ոլորտներին առնչվող տեսություններին ու սկզբունքներին և վարույթի տեսակներին, գ) դատական մի շարք ձևաթղթերին, դ) կողմերի հասկացությանը և նրանց իրավունքներին ու պարտականություններին, ե) քաղաքացիական գործերի ընդդատությանը, որ դատարան պետք է դիմի հայցվորը, զ) դատավարական ժամկետները հաշվարկի տարիներով, ամիսներով, շաբաթներով և օրերով, է) դատական ծախսերի տեսակներին՝ ըստ պետական տուրքի մասին օրենքի կհաշվարկի պարզ և համեմատական տուրքը, ը) ապացույցների վերաբերելիությանը և թույլատրելիությանը, որպեսզի անթույլատրելի ապացույցներ չներկայացվեն դատարան և ավելորդ հետաձգեն գործի քննությունը</p>
-----------	---

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	
Հիմնական	<ol style="list-style-type: none"> 1. ժ. Պ. ä»iñáéÙ³Ý, Ð³Ù³ëï³ÝÇ ù³Õ³ù³óÇ³ï³Ý ¹³ï³ñáóÃÙáóÝ, օñ., 2007 2. ժ. Պ. Ø»ÕñÙ³Ý, ²á³óáóóáóÙÁ Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³á»iáóÃÙ³Ý ù³Õ³ù³óÇ³ï³Ý ¹³ï³ñáóÃÙáóÝáóÙ: ³ë³ËáéáóÃÙáóÝÝ»ñ, օñ., 2011 3. Ռ. Գ. Պետրոսյան, Դատարանը և քաղաքացիական դատավարությունը Արևելյան Հայաստանում XIX-XX դարերում, Եր., 2001 4. Գ. Մուրադյան, ՀՀ վճռաբեկ դատարանը հանրային իշխանության համակարգում և «դատական նախադեպը». Մեմինար-քննարկումների նյութերի ժողովածու, Եր., 2007 5. ի. ի. ÐáíÑ³ÝÝÇèÙ³Ý, Ø³Õ³ù³óÇ³ï³Ý ·áñi»ñái ¹³ï³ñ³Ý í»ñ³Ý³Ù Ù³Ý ÇÝëiÇiáóïÇ ½³ñ·³óÙ³Ý ÑÇÙ³ÝËÝ¹ÇñÝ»ñÁ Ð³Ù³ëï³ÝáóÙ, օñ., 2011, 6. ժ. Պ. ä»iñáéÙ³Ý, Ð³Ù³ëï³ÝÇ Ð³Ýñ³á»iáóÃÙ³Ý ù³Õ³ù³óÇ³ï³Ý ¹³ï³ñáóÃÙáóÝ, օñ., 2012 7. ժ. Պ. Ø»ÕñÙ³Ý, ²é³ÇÇÝ³ ÿÙ³ÝÇ ¹³ï³ñ³ÝÇ ù³Õ³ù³óÇ³ï³Ý ·áñi»ñái ¹³ï³ñ³Ý ³i»ñÁ, օñ., 2010 8. ². Ð. ³iÁÙ³Ý, Ø³Õ³ù³óÇ³ï³Ý ¹³ï³ñáóÃÙáóÝ, օñ., 2007
Լրացուցիչ	<ol style="list-style-type: none"> 9. Трешников М. К. Судебные доказательства. М., 2004, 10. Алиев Т. Т. Производство по пересмотру судебных постановлений ввиду вновь открывшихся обстоятельств в гражданском судопроизводстве: теоретические и прак- тические аспекты, перспективы развития. Дис. ... док. юрид. наук. Саратов, 2005 11. Морозова Л. С. Пересмотр решений по вновь открывшимся обстоятельствам. М., 1959 12. Гражданское процессуальное право России¹: Учебник для вузов /Под ред. М. С. Шакарян, М., 1998,

	<p>13. Завриев С. С. Пересмотр по вновь открывшимся обстоятельствам решений, определений, постановлений президиума суда надзорной инстанции, вступивших в законную силу, в гражданском процессе. Дис. ... канд. юрид. наук. М., 2008</p> <p>14. Осокина Г. Л. Курс гражданского судопроизводства России. Общая часть. Учебное пособие. Томск, 2002,</p> <p>15. Решетникова И. В. Доказывание в гражданском процессе. М., 2010</p> <p>16. Коршунов Н. М., Мареев Ю. Л. Гражданский процесс. Учебник для вузов. М., 2004</p> <p>17. Жилин Г. А. Апелляция и кассация в гражданском процессе // "Современная доктрина гражданского, арбитражного процесса". Материалы международной конференции. Краснодар, 2004</p> <p>18. Жуйков В. М. Судебная защита прав граждан и юридических лиц. М., 1997</p> <p>19. Кейлин А. Д. Судостроительство и гражданский процесс капиталистических государств. Ч. 2. М., 1958</p> <p>20. Борисова А. Е. Апелляция в гражданском (арбитражном) процессе (изд. второе, исправленное и дополненное). М., 2000</p> <p>21. Коршунов Н. М., Мареев Ю. Л. Гражданский процесс. Учебник для вузов. М., 2004</p> <p>22. Мельников А. А. и др. Курс советского гражданского процессуального права. М., 1981</p> <p>23. Васильковский Е. В. Курс гражданского процесса. Субъекты и объекты процесса, процессуальные отношения и действия. Т. 1, М., 1913</p>
--	---

ԳՆԱՅԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ ԿՇԻՌ	
ԳՆԱՅԱՏՄԱՆ ՍԱՆԴՂԱԿ	
ԳՆԱՅԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՄԵԽԱՆԻՉՄՆԵՐ	Ուսանողը դասընթացից կարող է հանդես բերել մինչև 100% առաջադիմություն:
ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	
Ներկայություն	Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի ուսանողին: Ուսանողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդորում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն և գործնական աշխատանքների հանձնում: Ուսանողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային կյուրը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:

<p>Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ</p>	<p>Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվել: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:</p>
<p>Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ</p>	<p>Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում:</p> <p>Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում ուսանողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:</p>

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՂՈՒՄ

<p align="center">Թեմա 1 ՀՀ քաղաքացիական դատավարության իրավունքի բնութագիրը: Քաղաքացիական դատավարության սկզբունքները: (2 ժամ դասախոսություն)</p>	
<p align="center">Թեմայի հարցերը</p>	<p align="center">Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության իրավունքի հասկացությունը, առարկան և մեթոդը: 2. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության իրավունքի համակարգը: 3. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության իրավունքի կապն իրավունքի այլ ճյուղերի հետ: 4. ՀՀ քաղաքացիական դատավարության իրավունքի աղբյուրները: 5. Քաղաքացիական դատավարության նորմերի գործողությունը ժամանակի ընթացքում, տարածության վրա և ըստ անձանց շրջանակի: 6. Քաղաքացիների և կազմակերպությունների սուբյեկտիվ իրավունքների պաշտպանության ձևերը: 7. Քաղաքացիական դատավարության հասկացությունը, հատկանիշները և խնդիրները: 8. Քաղաքացիական դատավարության (վարույթի) տեսակները: 9. Քաղաքացիական դատավարության փուլերը: 10. Քաղաքացիական դատավարության իրավունքի սկզբունքների հասկացությունը, նշանակությունը և կազմը: 11. Կազմակերպական գործառնություն (դատարանակազմական) սկզբունքներ: 12. Գործառնություն (դատավարական) սկզբունքներ: 	<p>Հարցեր 1-12- անցկացվում է դասախոսություն, ցուցադրություն տեսասահիկների միջոցով ուսանողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա:</p> <p>Ծանոթանում են գրականությանը՝ միաժամանակ քննարկվում են խնդրահարույց հարցերը, ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները:</p>

Թեմա 2

**Կողմերը քաղաքացիական դատավարությունում:
Ներկայացուցչությունը քաղաքացիական դատավարությունում:
(2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)**

Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<ol style="list-style-type: none">1. Կողմերի հասկացությունը:2. Դատավարական իրավունակություն և դատավարական գործունակություն:3. Դատակցություն: Ոչ պատշաճ կողմի փոխարինումը: Դատավարական իրավահաջորդություն:4. Երրորդ անձանց հասկացությունը և տեսակները:5. Վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջ ներկայացնող երրորդ անձ:6. Վեճի առարկայի նկատմամբ ինքնուրույն պահանջ չներկայացնող երրորդ անձ:7. Դատական ներկայացուցչության հասկացությունը:8. Դատական ներկայացուցչության տեսակները:9. Դատական ներկայացուցչի լիազորությունները:	<p>Հարցեր 1-9- անցկացվում է դասախոսություն ձևով, ցուցադրություն սլայդների օգնությամբ, որտեղ առանձնակի ուշադրություն է դարձվում ուսանողների կողմից ներկայացված խնդրահարույց հարցերին:</p> <p>Հարցեր 1-9–անցկացվում է սեմինար պարապմունք (սեմինարը կարող է անցկացվել խմբային քննարկման միջոցով): Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքներ, տրվում են թեստային առաջադրանքներ:</p> <p>Սովորողը նախապատրաստվում է սեմինարին դասախոսի նախապես հանձնարարված համապատասխան մասնագիտական գրականություն ուսումնասիրելով:</p>

Թեմա 3

**Դատավարական ժամկետներ, դատական ծախսեր:
Ապացույցները քաղաքացիական դատավարությունում:
(2 ժամ դասախոսություն)**

Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<ol style="list-style-type: none">1. Դատավարական ժամկետների հասկացությունը և տեսակները:2. Դատավարական ժամկետները հաշվելը, կասեցնելը, վերականգնելը և երկարաձգելը:3. Դատական ծախսերի հասկացությունը և տեսակները:4. Պետական տուրք:5. Գործի քննության հետ կապված ծախսեր:6. Դատական ապացույցների հասկացությունը:7. Ապացույցների դասակարգումը:8. Ապացուցելուց ազատելու հիմքերը: Դատարանի կողմից հանրահայտ ճանաչված փաստեր: Անվիճելի փաստեր:9. Ապացուցելու և ապացույցներ ներկայացնելու պարտականությունը:10. Ապացույցների վերաբերելիությունը և ապացուցման միջոցների թույլատրելիությունը:11. Ապացույցների հետազոտումը և գնահատումը: ԱՊԱՑՈՒՅՑՆԵՐԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ12. Վկաների ցուցմունքներ:	<p>Հարցեր 1-17-անցկացվում է դասախոսություն: Ինքնուրույն աշխատանք. Ուսանողները ծանոթանում են հանձնարարված գրականությանը, վերհանում խնդրահարույց հարցերը, որոնք քննարկվում են հաջորդ դասախոսության և սեմինար պարապմունքի ժամանակ:</p>

13. Գրավոր ապացույցներ: 14. Իրերեն ապացույցներ: 15. Փորձագետի եզրակացություն: 16. Ապացույցների ապահովումը: 17. Ղատական հանձնարարություններ	
--	--

Կազմեց՝ Քաղաքացիական իրավունքի և քաղաքացիական դատավարության ամբիոնում համատեղության կարգով դասավանդող դասախոս

Գ. Վարդանյանը